

**Spor Eğitimi Alan Öğrencilerin Eğitim Programı Okuryazarlıklarının
Değerlendirilmesi**

Murat KORUCUK^{ID}, Metin ÖZLÜ^{ID}

DOI: <https://doi.org/10.38021asbid.1257305>

ORJİNAL ARAŞTIRMA

Kafkas Üniversitesi,
Sarıkamış Beden Eğitimi ve
Spor Yüksekokulu,
Kars/Türkiye

Öz

Spor eğitimi alan üniversite öğrencilerinin eğitim programı okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesine odaklanılan bu çalışmada; öğrencilerin eğitim programı okuryazarlık düzeylerinin cinsiyet, öğretim şekli (normal öğretim-ikinci öğretim), öğretmenlik eğitimine katılma, not, gelir, yaşantının en yoğun biçimde geçtiği yer ve anne-baba eğitim seviyesi değişkenlerine göre fark düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma nicel desenlidir ve tarama modeli ile yürütülmüştür. Evren 2022-2023 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Türkiye'nin doğusundaki bir üniversitede spor eğitimi alan 862 öğrenciden; örneklem ise 686 öğrenciden oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak Bolat (2017) tarafından geliştirilen "Eğitim Programı Okuryazarlığı Ölçeği" ile araştırmacılar tarafından geliştirilen "Bilgi Formu" kullanılmıştır. Analiz sürecinde parametrik teknikler ile veri analiz sürecinin yürütülmesine karar verilmiştir. Çalışma sonucunda öğrencilerin eğitim programı okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Bunun yanında öğrencilerin eğitim programı okuryazarlık düzeylerinin ele alınan değişkenlere göre (cinsiyet, öğretim şekli, öğretmenlik eğitimine katılma, not, gelir, yaşantının en yoğun biçimde geçtiği yer ve baba eğitim seviyesi) farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma sonucunda araştırmacılar ve uygulayıcılar için çeşitli öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Spor Eğitimi, Eğitim Programı, Okuryazarlık, Üniversite Öğrencileri.

Sorumlu Yazar:
Murat KORUCUK
muratkorucuk@hotmail.com

**Evaluation of Educational Program Literacy of Students
Receiving Sports Education**

Abstract

In this study, which focuses on the determination of the literacy levels of the university students receiving sports education; The aim of this study is to examine the difference levels of the literacy levels of the students according to the variables of gender, teaching style (normal education-secondary education), participation in teacher education, grade, income, place of life most intensely, and education level of parents. The study has a quantitative pattern and was conducted with a survey model. Population is one of 862 students studying sports at a university in the east of Turkey in the fall semester of the 2022-2023 academic year; the sample consists of 686 students. The "Curriculum Literacy Scale" developed by Bolat (2017) and the "Information Form" developed by the researchers were used as data collection tools. In the analysis process, it was decided to carry out the data analysis process with parametric techniques. As a result of the study, it was determined that the students' educational program literacy levels were high. In addition, it was concluded that the literacy levels of the students differed according to the variables (gender, teaching style, participation in teacher education, grade, income, place of life and father's education level) discussed. As a result of the study, various suggestions have been developed for researchers and practitioners.

Keywords: Sports Education, Curriculum, Literacy, University Students.

Yayın Bilgisi

Gönderi Tarihi:
27.02.2023

Kabul Tarihi:
15.06.2023

Online Yayın Tarihi:
28.06.2023

Giriş

Eğitim insanlığın varoluşundan günümüze kadar süregelen bir kavram olup, bu süreç zarfında birçok anlayış ve boyut kazanmıştır. Eğitim kavramı, gündelik yaşamdaki planlı olarak veya plansız olarak tüm faaliyetleri bünyesinde taşımaktadır. Eğitim, önceden belirlenmiş hedef kazanım ve kaidelere dayanarak, bireyin davranışında değişim, dönüşüm ve gelişim göstermesini sağlayan planlanmış faaliyetler olarak tanımlanabilir (Arslan, 2009). Eğitim, öğrencilerin kendilerini geliştirmeleri ve başarılı olmak için yeniden oluşturma veyahut derleme sürecidir. Eğitim, Dünya üzerindeki ulusların değerlerine, tutumlarına ve inançlarına göre şekillenip birçok yöntem ve teknik kullanılarak öğrencilere bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıklar kazandırmaktadır (Oral vd. 2020). Bir eğitim sistemindeki program (eğitim programı), eğitimin temel unsurlarından biridir. Çünkü eğitim programı eğitim uygulayıcıları olan öğretmenlere yol göstermektedir (Bolat, 2014). Diğer bir ifadeyle eğitimin niteliği ile öğretmen niteliği arasında sıkı bir ilişki vardır (Özer ve Alkan, 2017).

Eğitim programının temelde hedef, içerik, eğitim durumları ve sınav durumlarından oluştuğu görülmektedir. Hedeflerin saptanması; öğretimin oryantasyonu, öğretme-öğrenme faaliyetlerinin planlanması ve ölçmede rehber görevi üstlenmesi yönüyle gerekli unsurdur. Hedef, bireyde kazandırılması gerekli bulunan, eğitimle edindirilen bilgi, beceri, yetenek, ilgi, tutum ve alışkanlıklar olarak da ifade edilebilir (Ertürk, 1984). Öğrenen bireylerde istendik davranış edindirilmesi bakımından belirlenen konular, hedefler boyutunda yer alır. İçerik, bünyesinde hedef kazanımları elde etmek için konuların saptanmasını barındırır. Öğrenme yaşantısı ve içerik birbirini tamamlayan bir yapı olarak görülmelidir (Demirel, 2008). Eğitim durumları, ögesi olduğu eğitim programlarının süreç yapısını oluşturur. Bireylerde istendik davranış edinimini sağlayan öğrenme-öğretme faaliyetleri bu boyutta yer alır. Eğitim programlarının sınav durumları boyutu, öğrenme-öğretme faaliyetlerinin neticesinde bireylerde istendik davranışların ne seviyede edindirildiğini ölçmeye dayalı etkinliklerden oluşur. Sınav etkinlikleri sayesinde bir yandan da eğitimci öz değerlendirmesini yapma imkânı bulabilir (İşman, 2003).

Okuryazarlık kavramının uluslararası tanımlamalar dikkate alındığında yerel veya ulusal değil, küresel bir konu olduğu görülmektedir. UNESCO, kuruluşlarının amacının bilgisizliği ortadan kaldırmak ve tüm insanların okuma-yazma bilmesini sağlamak olduğunu belirtilmektedir. 1957'de, günlük yaşam hakkında kısa ve basit bir ifadeyi hem okuyabilen hem de yazabilen bir kişi okuryazar olarak ifade edilmiştir (UNESCO 2008). Okuryazar, eğitim durumunu ifade eden ve okuması-yazması olan kimseler için sıfat anlamı taşımaktadır (Türk Dil Kurumu, 2005). Okuma ve yazma, alfabe ve simge kullanarak anlam oluşturma ve de alfabe ve simgelerin oluşturduğu yapılara anlam kazandırmadır. Bu anlamdan farklı olarak, mecaz bir ifade ile okuma eylemi, analiz etme

durumunu gösterir. Bu bağlamda da okuma işi, gerçek anlam olan yazı ve sembolleri okuma eyleminden daha geniş bir anlama sahiptir. Hayatın içerisinde yazılar ve simgelerle beraber pek çok sembolize edilen ifadeler bulunmaktadır. Bu ifadelere anlam kazandırmak için uğraş gösterme bir çeşit okuma eylemidir. Birey kendinde ve çevresinde gerçekleşen olayları, bilinçli veya bilinçsiz olarak okur ve yine kendini ifade etmek için simgeler kullanarak yazar (Altun, 2006).

Eğitim programı okuryazarlığı, öğrencilerin okuma, yazma, dinleme ve konuşma becerilerini geliştirmelerini sağlayan öğretim sürecidir. Eğitim programı okuryazarlığı, eğitim programının özellikleri hakkında gerekli olan bilgilerin edinebilmesi, bu bilgilerin uygun şekilde tabir edilmesi ve de eğitim programlarının hali hazırdaki şartlara uygun hale getirilmesi olarak tanımlanmaktadır (Keskin ve Korkmaz, 2017). Eğitim programlarının temeline bakıldığında, hedef, içerik, eğitim ve sınama durumları boyutlarından oluşmaktadır (Demirel, 2008). Eğitim programı okuryazarlığının da hedef, içerik, eğitim durumları ve sınama durumları öğelerini anlama, açıklama, öğelerin birbirleri arasındaki ilişkileri çözümleme, sentezleme, uygulama ve değişen koşullara uyum sağlama şeklinde açıklanabilir. Program okuryazarlığı, eğitim programının hedef, içerik, eğitim durumları ve sınama durumları öğelerine ilişkin becerileri gerektirir. Örnek olarak “*Bireye kazanımı hedeflenen davranışın hangi hedef boyutuna ilişkin olduğunun ayrımını yapabilme, öğrencinin düzeyine uygun hedef belirleyebilme, içeriklerin hedeflerle arasındaki ilişkisini tespitini yapabilme, hedeflere uygun olarak içerik tasarlama, eğitim durumları süreçlerini tasarlayabilme, hedefe uygun olarak sınama durumlarını gerçekleştirilebilme*” program okuryazarlığı becerileri arasındadır (Bolat, 2017). Fidan (2013) başarılı ve etkin bir programın çoğunlukla eğitimcinin programı anlamlandırma ve uygulayabilme yeterliliğine bağlı olduğunu ifade etmiştir. Yürürlükte olan programın hedefine ulaşmasını sağlamak ise okulların temel görevidir. Bu bağlamda programın uygulayıcısı olan eğitimcinin program okuryazarlığı becerileri önemlidir. Bu yüzden eğitim programı okuryazarlığı, eğitimcilerin ve programların genel hedeflere ulaşabilme durumlarını doğrudan etkileyebilmektedir.

Eğitim programı okuryazarlığının önemi, öğrencilerin akademik başarılarını arttırmak, öğrencilerin kendilerini ifade etme becerilerini geliştirmek ve öğrencilerin kendilerini geliştirmelerini sağlamak için çok önemlidir. Yerli ve yabancı çalışmalar, okuryazarlık kavramının önemini vurgulamaktadır. Örneğin, Türkiye’de Kılıç vd. (2019) tarafından yapılan çalışmada, okuryazarlık becerilerinin öğrencilerin akademik başarılarına katkı sağladığı belirlenmiştir. Çetinkaya ve Tabak’a (2019) çalışmasında 4. Sınıfta öğretim gören öğretmen adaylarının eğitim programı okuryazarlık düzeylerinin diğer sınıflarda öğrenim gören öğrencilerden yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Demir ve Toraman (2021) öğretmenlerin eğitim programı okuryazarlıklarını yüksek düzeyde algıladıklarını ve lisansüstü seviyesinde mezuniyete sahip öğretmenlerin bilgi-

beceri alt boyutlarında diğer seviyelerdeki öğretmenlerden daha yüksek ortalamaya sahip olduklarını tespit etmiştir. Sarıca (2021) tarafından yürütülen çalışmada öğretmenlerin eğitim programı okuryazarlık düzeylerini yüksek olduğu görülmüştür. İlgili literatür incelendiğinde Aslan (2019), Aslan ve Gürten (2019), Çetinkaya ve Tabak (2019), Erdem ve Eğmir (2018), Gömleksiz ve Erdem (2018), Kamil vd. (2008) ile Sural ve Dedebali (2018) tarafından program okuryazarlığı kapsamında çalışmalar yürütüldüğü görülmüştür. Bu çalışmalar bir bütün olarak değerlendirildiğinde; çalışmaların genellikle öğretmen ve öğretmen adayları ile yürütüldüğü, program okuryazarlığının cinsiyet, sınıf, eğitim seviyesi gibi değişkenlere göre farklılaşabildiği ve program okuryazarlık düzeyinin akademik başarıya olumlu yönde etki edebildiği belirlenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Eğitim programı okuryazarlığının yüksek düzeyde olması, eğitim programında belirtilen hedeflere ulaşılmasına katkı sağlayabilmektedir (Güneş-Şınego ve Çakmak, 2021). Bu sebeple sadece öğretmenlerin değil, öğretim sürecinin temel ögesi olan öğrencilerin de eğitim programı okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi ve desteklenmesi önem taşımaktadır. İlgili yerli ve yabancı çalışmalar değerlendirildiğinde; genellikle öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim programı okuryazarlık düzeylerinin incelendiği görülmektedir. Bu noktadan hareketle çalışmada spor eğitimi alan üniversite öğrencilerinin eğitim programı okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesine odaklanılmıştır. Bunun yanında çalışmada spor eğitimi alan üniversite öğrencilerinin eğitim programı okuryazarlık düzeylerinin cinsiyet, öğretim şekli (normal öğretim-ikinci öğretim), öğretmenlik eğitimine katılma, not, gelir, yaşantının en yoğun biçimde geçtiği yer ve anne-baba eğitim seviyesi değişkenlerine göre fark düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışma ile spor eğitimi alan üniversite öğrencilerinin eğitim programı okuryazarlık düzeyleri belirlenerek, ele alınan değişkenler açısından farklılıklar ortaya konulmuş ve nihai olarak; öğrencilerin eğitim programı okuryazarlık düzeylerine katkıda bulunulabilmesi ve geliştirilebilmesi amacıyla öneriler geliştirilmiştir. Bu kapsamda ele alınan ve çözümlenmesi amaçlanan araştırma soruları aşağıdaki şekildedir:

- 1.Spor eğitimi alan öğrencilerin eğitim programı okuryazarlık düzeyleri nedir?
- 2.Spor eğitimi alan öğrencilerin eğitim programı okuryazarlık düzeyleri cinsiyet, öğretim şekli (normal öğretim-ikinci öğretim), öğretmenlik eğitimine katılma, not, gelir, yaşamın en yoğun biçimde geçtiği yerleşim yeri ve anne-baba eğitim seviyesi değişkenlerine göre farklılaşmakta mıdır?

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada geçerliği-güvenirliliği hem daha önce sınanmış hem de bu çalışmada sınanan bir veri toplama aracı ile büyük bir kitleden veri elde edilmesi amaçlanmıştır. Tarama modeli ile geçerliği-güvenirliliği kontrol edilen veri toplama araçları ile fazla sayıda katılımcıdan elde edilen veriler kolaylıkla değerlendirilebilir (Büyüköztürk, 2014; Karadeniz vd., 2019). Nicel desenlerden tarama modelinin bu noktada uygulanabilir olmasından dolayı çalışma bu model ile kurgulanmıştır.

Evren ve Örneklem

Evren, 2022-2023 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Türkiye'nin doğusundaki bir üniversitede spor eğitimi alan 112 ön lisans, 696 lisans ve 54 lisansüstü seviyesindeki toplam 862 öğrenciden oluşurken; örneklemin ise $n = \frac{t^2pq}{a^2} = \frac{(1.96)^2 (0.5)(0.5)}{(0.5)^2} = 266$ formülüyle belirlenen en az 266 öğrenciden oluşması gerekmektedir. Fakat çalışmada daha fazla öğrenciye ulaşılmış ve 705 öğrenciden veri elde edilmiştir. 19 ölçek uygun doldurulmadığından dolayı araştırmaya dâhil edilmemiş ve toplam 686 öğrenciden elde edilen veriler ile analiz yürütülmüştür. Örneklem hesaplama sürecinde evreni oluşturan her bir bireye eşit seçilme hakkı verilebilmesi amacıyla (Büyüköztürk vd., 2017) rastgele hareket edilmiş ve basit seçkisiz örneklem yöntemi işe koşulmuştur. Örneklemin demografik özelliklere göre dağılımı Tablo 1'de yer almaktadır.

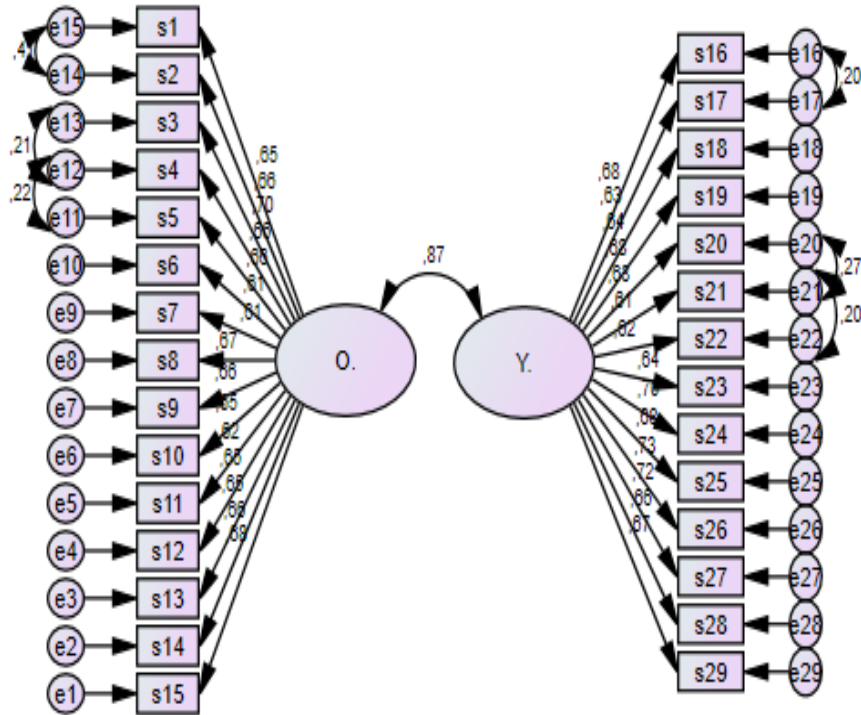
Tablo 1

Örneklemin Demografik Özelliklere Göre Dağılımı

	Örnekleme Ait Özellikler	n	%
Cinsiyet	Kadın	357	52.0
	Erkek	329	48.0
Öğretim Şekli	Normal Öğretim	533	77.7
	İkinci Öğretim	153	22.3
Öğretmenlik Eğitimi Alma	Evet, Alıyorum	291	42.4
	Hayır, Almıyorum	395	57.6
Not	2.00 altı	71	10.3
	2.01-3.00	380	55.4
	3.01-4.00	235	34.3
Gelir	1000TL ve altı	341	49.7
	1001- 2000 TL	126	18.4
	2001 – 3000 TL	85	12.4
	3001 ve üstü	134	19.5
Yaşamın En Yoğun Geçtiği Yerleşim Yeri	İl-İlçe Merkezi	525	76.5
	Köy-Kasaba	161	23.5
Anne Eğitim Seviyesi	Okuryazar Değil	236	34.4
	İlkokul	278	40.5
	Ortaokul	87	12.7
	Lise	49	7.1
	Yükseköğretim	36	5.2
Baba Eğitim Seviyesi	Okuryazar Değil	107	15.6
	İlkokul	230	33.5
	Ortaokul	163	23.8
	Lise	130	19.0
	Yükseköğretim	56	8.2

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak Bolat'ın (2017) geliştirdiği "Eğitim Programı Okuryazarlığı Ölçeği-EPOÖ" ile katılımcılara ait kişisel bilgilerin elde edilebilmesi amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan "Bilgi Forumu"ndan yararlanılmıştır. "Bilgi Formu" katılımcılara ait cinsiyet, öğretim şekli (normal öğretim-ikinci öğretim), öğretmenlik eğitimine katılma, not, gelir, yaşantının en yoğun biçimde geçtiği yer ve anne-baba eğitim seviyesi gibi değişkenlerin belirlenebilmesi amacıyla sekiz sorudan oluşmaktadır. "Bilgi Formu" geliştirme sürecinde Eğitim Bilimleri alan uzmanlarına başvurulmuştur. EPOÖ 29 madde ve iki alt boyuttan [(Okuma Boyutu: 1-15 arası maddeler); (Yazma Boyutu: 16-29 arası maddeler)] meydana gelmektedir. EPOÖ beşli likert [(1.Kesinlikle Katılmıyorum); (2.Katılmıyorum); (3.Kısmen Katılıyorum); (4.Katılıyorum); (5.Kesinlikle Katılıyorum)] türündedir. EPOÖ'den elde edilen ortalama değerler; 1.00/1.80=Çok düşük; 1.81/2.60=Düşük; 2.61/3.40=Orta; 3.41/4.20=Yüksek; 4.21/5.00=Çok yüksek düzey şeklindedir. EPOÖ Bolat (2017) tarafından geliştirilme sürecinde geçerlik/güvenirliğinin sağlanabilmesi amacıyla çeşitli iş/işlemlerden geçirilse de; bu çalışmada da EPOÖ'nün geçerlik/güvenirliği çalışma sonucunda ulaşılan bulguların doğruluğunun desteklenebilmesi amacıyla tekrar değerlendirilmiştir. Bu sebeple ilk olarak EPOÖ ve "Bilgi Formu"nun kapsam ve görünüş geçerliğinin sınıranabilmesi amacıyla Eğitim Bilimleri alan uzmanlarına başvurulmuştur. Uzman görüşü sonrasında "Bilgi Formu"na son şekli verilirken; EPOÖ'nün yapı geçerliğinin denetlenebilmesi için Doğrulamalı faktör analizi (DFA) uygulanmıştır. DFA'da ulaşılan diyagrama ve DFA verilerine aşağıdaki tablo ve şekilde yer verilmiştir.

Şekil 1. DFA'da Ulaşılan EPOÖ'ye Ait İki Boyutlu Yapı

Şekilde yer alan DFA diyagramı incelendiğinde; Okuma (O) ve Yazma (Y) boyutlarına ait madde yüklerinin .50'nin üstünde olduğu görülmektedir. Jöreskop ve Sorbom'a (1996) göre madde yükü .50'nin olan maddeler ilgili boyut için anlam taşımaktadır. Bu sebeple DFA sonucunda herhangi bir madde EPOÖ'den çıkartılmamıştır. DFA'da elde edilen yapı ve uyum indeksleri incelenmiş ve s1-s2, s2-s3, s4-s5, s16-s17, s20-s21 ve s21-s22 maddeleri arasında bir modifikasyon yapılarak mevcut yapı ile uyum indekslerinin daha iyi hale gelmesi sağlanmıştır. DFA sonucunda değerlendirilen uyum indeksleri; Ki-Kare Uyum Testi (CMIN/DF), Yaklaşık Hatalar Ortalama Karekökü (RMSEA), Artık Temelli Uyum İndeksi (RMR), Uyum İyiliği İndeksi (GFI), Düzeltilmiş Uyum İyiliği İndeksi (AGFI) ve Karşılaştırmalı Uyum İndeksleri (CFI-IFI-TLI) şeklindedir (Çapık, 2014; Hooper vd., 2008). Nihai aşamada ulaşılan uyum indeks değerleri ile bu değerlerin karşılaştırılabileceği referans değerleri Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2

EPOÖ-DFA Uyum İndeks Değerleri

İndeks	Referans		DFA Sonucunda Ulaşılan Sonuç	
	Kabul Edilebilir (KE)	İyi	Ölçüm	Değerlendirme
CMIN/DF	$3 < \chi^2 / sd \leq 5$	$0 < \chi^2 / sd \leq 3$	2.956	İYİ
TLI	$.90 < TLI \leq .94$	$.95 < TLI \leq 1$.92	KE
RMSEA	$.05 \leq RMSEA \leq .08$	$0 \leq RMSEA \leq .05$.053	KE
GFI	$.90 < GFI \leq .94$	$.95 < GFI \leq 1$.91	KE
AGFI	$.90 < AGFI \leq .94$	$.95 < AGFI \leq 1$.90	KE
RMR	$.05 \leq RMR \leq .10$	$0 \leq RMR \leq .05$.036	İYİ
CFI	$.90 < CFI \leq .94$	$.95 < CFI \leq 1$.93	KE
IFI	$.90 < IFI \leq .94$	$.95 < IFI \leq 1$.93	KE
DF			370	
CMIN			1093.709	

Tablo 2'de yer alan uyum indeks değerleri Schermelleh-Engel vd. (2003), Meydan ve Şeşen (2011) ile Yüce ve Korucuk (2020) tarafından belirtilen referans aralıklarda olduğundan dolayı EPOÖ'nün iki boyutlu yapısının doğrulandığı ifade edilebilir.

EPOÖ ile elde edilen verilerin güvenilirliği Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı (α) ve iki yarı test ile kontrol edilmiştir. (α)'nın alabileceği değerler (0-1) ve anlamları şu şekildedir: 0-.40=çok düşük, .41-.60=düşük, .61-80=orta; .81-1.00=yüksek şeklindedir (Can, 2018; Morgan vd., 2004). EPOÖ'den elde edilen (α) değerleri ile iki yarı test sonuçlarına Tablo 3'te yer verilmiştir.

Tablo 3

Güvenirlilik Analizi Sonuçları

EPOÖ/Alt Boyut	(α)
Okuma Boyutu (1-15)	.919
Yazma Boyutu (16-29)	.917
EPOÖ (1-29)	.953
İlk Kısım	.919
Son Kısım	.913

Tablo 3'te yer alan (α) değerleri ile iki yarı test sonuçları incelendiğinde; EPOÖ ile elde edilen verilerin yüksek derecede güvenilir olduğu ifade edilebilir.

Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin çözümlenmesinde istatistik paket programları kullanılmıştır. Veri analizinde kullanılan yöntem-tekniklere karar verilebilmesi için öncelikle verilerin sahip olduğu dağılım durumu kontrol edilmiştir. Verilerin dağılımı normallik testleri (Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri), çarpıklık-basıklık değerleri, medyan-ortalama (\bar{x})-standart sapma (S.S.) değerleri ile Q-Q plot, box plot ve histogram grafikleri incelenerek kontrol edilmiştir.

Tablo 4

Dağılım Normalliğinin Kontrol Edilmesi

EPOÖ- Alt Boyut	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk			Çarpıklık	Basıklık	\bar{x}	Medyan	S.S.
	İst.	Sd	p	İst.	Sd	p					
Okuma (1-15)	.049	686	.021	.979	686	.012	-.255	-.104	3.88	3.93	.66
Yazma (16-29)	.055	686	.029	.982	686	.021	-.145	-.179	3.79	3.79	.68
EPOÖ (1-29)	.044	686	.034	.985	686	.022	-.092	-.279	3.83	3.86	.64

Tablo 4 incelendiğinde; normallik testlerine göre dağılımın normallik koşullarını sağlamadığı ancak çarpıklık-basıklık değerleri, medyan-ortalama-standart sapma değerleri ve Q-Q plot, box plot ve histogram grafikleri bir bütün olarak değerlendirildiğinde verilerin normal dağılım gösterdiği anlaşılmıştır. Analiz sürecinde doğru tekniklerin seçilebilmesi amacıyla sayısal yöntemler ve eğitim bilimleri alanında Doktor unvanına sahip iki uzmanın görüşlerine başvurulmuş ve sonuç olarak parametrik teknikler ile veri analiz sürecinin yürütülmesine karar verilmiştir. Bu kararın temelinde; George ve Mallery'in (2001) çarpıklık-basıklık değerlerinin -1 ile +1 arasında olması durumunda verilerin normal dağıldığını ifade etmesi yatmaktadır. Bu sebeple bağımlı değişkendeki (EPOÖ) farklılıkların bağımsız değişkenlere (cinsiyet, öğretim şekli, öğretmenlik eğitimine katılma, not, gelir, yaşamın en yoğun biçimde geçtiği yerleşim yeri ve anne-baba eğitim seviyesi) göre belirlenebilmesi amacıyla parametrik fark test testleri olan Tek-Yönlü-Varyans-Analizi (ANOVA) ve bağımsız örneklem t-testi kullanılmıştır. ANOVA'da grup içinde ortaya çıkan farkların detaylı bir şekilde açıklanabilmesi amacıyla Post-Hoc testlerinden Scheffe testi tercih edilmiştir. Post-Hoc testlerinden Scheffe testinin tercih edilmesinin temel nedeni olarak; varyansların eşit olması ve örneklemin değişkenler arasında farklı büyüklükte olduğu durumlarda tercih edilebilirliği ve doğru ölçümler yapmaya fırsat tanınması gösterilebilir (Kayri, 2009; Scheffe, 1959). Analiz sürecinde (p) değeri .05 olarak ele alınmıştır. Çalışmanın tüm aşamalarında "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" çerçevesinde hareket edilmiştir.

Araştırmanın Etiği

Bu araştırmada herhangi bir etik ihlale sebebiyet verilmemesi için veri toplanan kurumdan gerekli resmi uygulama izinleri alınmış, araştırmaya katılım gönüllülük esasına göre yapılmış, elde edilen veriler bu çalışma dışında herhangi bir yerde kullanılmamış ve Kafkas Üniversitesi, Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan 17.11.2022 tarihinde 39 sayı ve 71 numaralı karar ile etik açıdan uygunluk raporu edinilmiştir.

Bulgular

Bu çalışmada cevap aranan ilk sorusu olan “*1.Spor eğitimi alan öğrencilerin eğitim programı okuryazarlık düzeyleri nedir?*”in cevaplanabilmesi için hesaplanan EPOÖ alt boyutları ile geneline ait ortalama (\bar{x}) ve standart sapma (S.S.) değerleri Tablo 5’te sunulmuştur

Tablo 5

Öğrencilerin Eğitim Programı Okuryazarlık Düzeyleri

EPOÖ	n	\bar{x}	S.S.	Anlamı
Okuma Boyutu	686	3.88	.66	Yüksek Düzey
Yazma Boyutu	686	3.79	.68	Yüksek Düzey
EPOÖ Genel	686	3.83	.64	Yüksek Düzey

Tablo 5’te yer alan ortalama ve standart sapma verileri incelendiğinde EPOÖ okuma alt boyutunun $\bar{x}=3.88$ ve S.S.=.66; yazma alt boyutunun $\bar{x}=3.79$ ve S.S.=.68; EPOÖ genelinin $\bar{x}=3.83$ ve S.S.=.64 ile yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Bu bulgudan hareketle spor eğitimi alan öğrencilerin eğitim programını okuma (anlayabilme, kavrayabilme ve değerlendirebilme gibi) ve yazma (hazırlayabilme, tasarlayabilme, yazabilme, uygulayabilme ve analiz edebilme gibi) düzeylerinin yüksek olduğu ifade edilebilir.

Çalışmada cevap aranan ikinci araştırma sorusu olan “*2.Spor eğitimi alan öğrencilerin eğitim programı okuryazarlık düzeyleri cinsiyet, öğretim şekli (normal öğretim-ikinci öğretim), öğretmenlik eğitimine katılma, not, gelir, yaşamın en yoğun biçimde geçtiği yerleşim yeri ve anne-baba eğitim seviyesi değişkenlerine göre farklılaşmakta mıdır?*”in cevaplanabilmesi için elde edilen verilerle parametrik fark testlerinden olan bağımsız örneklem t-testi ve ANOVA ile analiz yürütülmüştür. Tablo 6’da spor eğitimi alan öğrencilerin eğitim programı okuryazarlık düzeylerinin cinsiyet, öğretim şekli, öğretmenlik eğitimine katılma ve yaşamın en yoğun geçtiği yerleşim yeri değişkenine göre farklılaşmasının incelenebilmesi amacıyla yürütülen bağımsız örneklem t-testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 6

EPOÖ Bağımsız Örneklem t-testi Sonuçları

	EPOÖ	Değişkenler	n	\bar{x}	S.S.	Sd.	t	p
Cinsiyet	Okuma	Kadın	357	3.95	.61	684	2.813	.005*
		Erkek	329	3.80	.70			
	Yazma	Kadın	357	3.83	.66	684	1.894	.059
		Erkek	329	3.74	.71			
	Genel	Kadın	357	3.89	.59	684	2.488	.013*
		Erkek	329	3.77	.67			
Öğretim Şekli	Okuma	Normal Öğretim	533	3.91	.64	684	2.364	.019*
		İkinci Öğretim	153	3.76	.72			
	Yazma	Normal Öğretim	533	3.81	.66	684	1.847	.046*
		İkinci Öğretim	153	3.69	.76			
	Genel	Normal Öğretim	533	3.86	.61	684	2.204	.029*
		İkinci Öğretim	153	3.73	.71			
Öğretmenlik Eğitimine Katılma	Okuma	Evet. Alıyorum	291	4.01	.59	684	4.692	.000*
		Hayır. Almıyorum	395	3.80	.69			
	Yazma	Evet. Alıyorum	291	3.92	.62	684	4.534	.000*
		Hayır. Almıyorum	395	3.69	.71			
	Genel	Evet. Alıyorum	291	3.97	.57	684	4.877	.000*
		Hayır. Almıyorum	395	3.74	.66			
Yerleşim Yeri	Okuma	İl-İlçe Merkezi	525	3.91	.67	684	2.028	.043*
		Köy-Kasaba	161	3.79	.62			
	Yazma	İl-İlçe Merkezi	525	3.82	.68	684	2.327	.020*
		Köy-Kasaba	161	3.68	.69			
	Genel	İl-İlçe Merkezi	525	3.86	.64	684	2.293	.022*
		Köy-Kasaba	161	3.73	.62			

* $p < 0,05$ seviyesinde anlamlı değer.

Tablo 6 incelendiğinde; spor eğitimi alan öğrencilerin eğitim programı okuryazarlık düzeyleri ile cinsiyet, öğretim şekli, öğretmenlik eğitimine katılma ve yaşamın en yoğun geçtiği yerleşim yeri değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı seviyede farklılıklar olduğu görülebilir. Ulaşılan farklar şu şekilde sıralanabilir:

Cinsiyet değişkeninde: Okuma alt boyutunda ve EPOÖ genelinde erkekler öğrenciler ($\bar{x}_{(Okuma)}=3.80$, $S.S.=.70$; $\bar{x}_{(EPOÖGenel)}=3.77$, $S.S.=.67$) ile kadın öğrenciler ($\bar{x}_{(Okuma)}=3.95$, $S.S.=.61$; $\bar{x}_{(EPOÖGenel)}=3.89$, $S.S.=.59$) arasında kadın öğrenciler lehine fark tespit edilmiştir [$(t_{(Okuma)(684)}=2.813$, $p<.05$); $(t_{(EPOÖGenel)(684)}=2.488$, $p<.05)$]. Bunun yanında tüm alt boyutlarda ve EPOÖ genelinde kadınların sahip oldukları eğitim programı okuryazarlık düzeyleri erkeklerden yüksek olsa da; yazma alt boyutundaki farkın istatistiksel olarak anlamlı seviyede olmadığı belirlenmiştir [$(t_{(684)}=1.894$, $p>.05)$]. **Öğretim şekli değişkeninde:** Tüm alt boyutlar ve EPOÖ genelinde normal öğretim öğrencileri ($\bar{x}_{(Okuma)}=3.91$, $S.S.=.64$; $\bar{x}_{(Yazma)}=3.81$, $S.S.=.66$; $\bar{x}_{(EPOÖGenel)}=3.86$, $S.S.=.61$) ile ikinci öğretim öğrencileri ($\bar{x}_{(Okuma)}=3.76$, $S.S.=.72$; $\bar{x}_{(Yazma)}=3.69$, $S.S.=.76$; $\bar{x}_{(EPOÖGenel)}=3.73$, $S.S.=.71$) arasında normal öğretim öğrencileri lehine fark olduğu görülmüştür [$(t_{(Okuma)(684)}=2.364$, $p<.05$); $(t_{(Yazma)(684)}=1.847$, $p<.05$); $(t_{(EPOÖGenel)(684)}=2.204$, $p<.05)$]. **Öğretmenlik eğitimine katılma değişkeninde:** Tüm alt boyutlar ve EPOÖ genelinde öğretmenlik eğitime katıldığını (aldığını) ifade

eden öğrenciler ($\bar{x}_{(Okuma)}=4.01, S.S.=.59; \bar{x}_{(Yazma)}=3.92, S.S.=.62; \bar{x}_{(EPOÖGenel)}=3.97, S.S.=.57$) ile öğretmenlik eğitimine katılmadığını (almayan) ifade eden öğrenciler ($\bar{x}_{(Okuma)}=3.80, S.S.=.69; \bar{x}_{(Yazma)}=3.69, S.S.=.71; \bar{x}_{(EPOÖGenel)}=3.74, S.S.=.66$) arasında öğretmenlik eğitime katıldığını (aldığını) ifade eden öğrenciler lehine fark olduğu belirlenmiştir [$(t_{okuma(684)}=4.692, p<.05); (t_{yazma(684)}=4.534, p<.05); (t_{EPOÖGenel(684)}=4.877, p<.05)$]. **Yerleşim yeri değişkeninde:** Tüm alt boyutlar ve EPOÖ genelinde il-ilçe merkezinde ikamet eden öğrenciler ($\bar{x}_{(Okuma)}=3.91, S.S.=.67; \bar{x}_{(Yazma)}=3.82, S.S.=.68; \bar{x}_{(EPOÖGenel)}=3.86, S.S.=.64$) ile köy-kasabada ikamet eden öğrenciler ($\bar{x}_{(Okuma)}=3.79, S.S.=.62; \bar{x}_{(Yazma)}=3.68, S.S.=.69; \bar{x}_{(EPOÖGenel)}=3.73, S.S.=.62$) arasında il-ilçe merkezinde ikamet eden öğrenciler lehine fark olduğu anlaşılmıştır [$(t_{okuma(684)}=2.028, p<.05); (t_{yazma(684)}=2.327, p<.05); (t_{EPOÖGenel(684)}=2.293, p<.05)$].

Bu bulgulardan hareketle spor eğitimi alan öğrencilerin sahip oldukları eğitim programı okuryazarlık düzeylerinin kadınlarda, normal öğretim programlarına kayıtlı olanlarda, öğretmenlik eğitimi alanlarda ve yaşamlarının en yoğun biçimde il-ilçe merkezlerinde geçirenlerde daha yüksek olduğu ifade edilebilir. Tablo 7’de spor eğitimi alan öğrencilerin eğitim programı okuryazarlık düzeylerinin not ve gelir değişkenine göre farklılaşmasının incelenebilmesi amacıyla yürütülen ANOVA testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 7

Not ve Gelire Göre Fark Testi (ANOVA)

EPOÖ	Değişken	n	\bar{X}	S.S.	Sd.	Kare Ortalama	F	p	Fark		
Not	Okuma	2.00 altı(1)	71	3.47	.64	G. İçi	683	.412	19.617	.000*	2>1.
		2.01-3.00(2)	380	3.87	.65						3>1.
		3.01-4.00(3)	235	4.01	.62						G. Ar
	Yazma	2.00 altı(1)	71	3.48	.57	G İçi	683	.452	11.065	.000*	2>1.
		2.01-3.00(2)	380	3.77	.69						3>1.
		3.01-4.00(3)	235	3.91	.67						G. Ar
	Genel	2.00 altı(1)	71	3.48	.57	G. İçi	683	.387	16.797	.000*	2>1.
		2.01-3.00(2)	380	3.82	.64						3>1.
		3.01-4.00(3)	235	3.96	.61						G. Ar
Gelir	Okuma	1000TL ve altı(1)	341	3.85	.65	G. İçi	682	.425	6.003	.000*	4>1,
		1001-2000 TL(2)	126	3.75	.62						4>2,
		2001-3000 TL(3)	85	3.86	.72						4>3
		3001 ve üstü(4)	134	4.08	.65						G. Ar
	Yazma	1000TL ve altı(1)	341	3.77	.67	G. İçi	682	.459	3.867	.009*	4>1,
		1001-2000 TL(2)	126	3.67	.66						4>2,
		2001-3000 TL(3)	85	3.72	.71						4>3
		3001 ve üstü(4)	134	3.95	.69						G. Ar
	Genel	1000TL ve altı(1)	341	3.81	.62	G. İçi	682	.397	5.393	.001*	4>1,
		1001-2000 TL(2)	126	3.72	.61						4>2,
		2001-3000 TL(3)	85	3.79	.68						4>3
		3001 ve üstü(4)	134	4.02	.63						G. Ar

* $p<0,05$ seviyesinde anlamlı değer.

Tablo 7’de spor eğitimi alan öğrencilerin eğitim programı okuryazarlık düzeyleri ile not ve gelir değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı seviyede farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

Grup içinde ortaya çıkan farkların detaylı bir şekilde açıklanabilmesi amacıyla ANOVA Post-Hoc testlerinden Scheffe testi uygulanmıştır. Scheffe testi sonucunda ulaşılan farklar şu şekilde sıralanabilir:

Not değişkeninde: tüm alt boyutlar ve EPOÖ genelinde 2.00 altı ortalamaya sahip öğrenciler ($\bar{X}_{(Okuma)}=3.47$, $S.S.=.64$; $\bar{X}_{(Yazma)}=3.48$, $S.S.=.57$; $\bar{X}_{(EPOÖGenel)}=3.48$, $S.S.=.57$), ile 2.01-3.00 ortalamaya sahip öğrenciler ($\bar{X}_{(Okuma)}=3.87$, $S.S.=.65$; $\bar{X}_{(Yazma)}=3.77$, $S.S.=.59$; $\bar{X}_{(EPOÖGenel)}=3.82$, $S.S.=.64$) arasında 2.01-3.00 ortalamaya sahip öğrenciler lehine fark olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde 3.01-4.00, 2.01-3.00 ($\bar{X}_{(Okuma)}=3.87$, $S.S.=.65$; $\bar{X}_{(Yazma)}=3.77$, $S.S.=.59$; $\bar{X}_{(EPOÖGenel)}=3.82$, $S.S.=.64$) ve 2.00 altı ($\bar{X}_{(Okuma)}=3.47$, $S.S.=.64$; $\bar{X}_{(Yazma)}=3.48$, $S.S.=.57$; $\bar{X}_{(EPOÖGenel)}=3.48$, $S.S.=.57$) ortalamaya sahip öğrenciler arasında 3.01-4.00 ($\bar{X}_{(Okuma)}=4.01$, $S.S.=.62$; $\bar{X}_{(Yazma)}=3.91$, $S.S.=.67$; $\bar{X}_{(EPOÖGenel)}=3.96$, $S.S.=.61$) öğrenciler lehine fark olduğu görülmüştür [$(F_{Okuma(2-683)}=8.088$, $p<.05$); $(F_{Yazma(2-683)}=5.000$, $p<.05$); $(F_{BEPOÖGenel(2-683)}=6.497$, $p<.05$)]. Bu bulgudan hareketle; spor eğitimi alan öğrencilerin not ortalamaları arttıkça eğitim programı okuryazarlık düzeylerinin de arttığı ve oluşan bu farklılığın anlamlı düzeyde olduğu ifade edilebilir.

Gelir değişkeninde: tüm alt boyutlar ve EPOÖ genelinde 1000TL ve altı ($\bar{X}_{(Okuma)}=3.85$, $S.S.=.65$; $\bar{X}_{(Yazma)}=3.77$, $S.S.=.67$; $\bar{X}_{(EPOÖGenel)}=3.81$, $S.S.=.62$) 1001TL-2000TL ($\bar{X}_{(Okuma)}=3.75$, $S.S.=.62$; $\bar{X}_{(Yazma)}=3.67$, $S.S.=.66$; $\bar{X}_{(EPOÖGenel)}=3.72$, $S.S.=.61$), 2001TL-3000TL ($\bar{X}_{(Okuma)}=3.86$, $S.S.=.72$; $\bar{X}_{(Yazma)}=3.72$, $S.S.=.71$; $\bar{X}_{(EPOÖGenel)}=3.79$, $S.S.=.68$) ile 3001 TL ve üstü ($\bar{X}_{(Okuma)}=4.08$, $S.S.=.65$; $\bar{X}_{(Yazma)}=3.95$, $S.S.=.69$; $\bar{X}_{(EPOÖGenel)}=4.02$, $S.S.=.63$) gelire sahip öğrenciler arasında 3001 TL ve üstü gelire sahip öğrenciler lehine fark olduğu anlaşılmıştır [$(F_{Okuma(3-682)}=2.554$, $p<.05$); $(F_{Yazma(3-682)}=1.776$, $p<.05$); $(F_{BEPOÖGenel(3-682)}=2.141$, $p<.05$)]. Bu bulgudan hareketle; yüksek gelir sahibi öğrencilerin eğitim programı okuryazarlık düzeylerinin diğer gelir seviyesindeki öğrencilerden anlamlı şekilde yüksek olduğu belirtilebilir.

Tablo 8’de spor eğitimi alan öğrencilerin eğitim programı okuryazarlık düzeylerinin anne-baba eğitim seviyesi değişkenine göre farklılaşmasının incelenebilmesi amacıyla yürütülen ANOVA testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 8

Anne-Baba Eğitim Düzeyine Göre Fark Testi (ANOVA)

EPOÖ	Değişken	n	\bar{X}	S.S.	Sd.	Kare Ortalama	F	p	Fark		
Anne Eğitim Seviyesi	Okuma	Okuryazar (1)	236	3.77	.68	G. İçi	681	1.160	2.694	.060	---
		İlkokul (2)	278	3.92	.64						
		Ortaokul (3)	87	3.91	.62						
		Lise(4)	49	3.92	.60						
		Yükseköğretim(5)	36	3.79	.78						
	Yazma	Okuryazar(1)	236	3.71	.71	G. İçi	681	.464	1.458	.213	---
		İlkokul (2)	278	3.85	.65						
		Ortaokul (3)	87	3.78	.70						
		Lise(4)	49	3.84	.66						
		Yükseköğretim(5)	36	3.77	.71						
	Genel	Okuryazar (1)	236	3.74	.66	G. İçi	681	.402	2.235	.064	---
		İlkokul (2)	278	3.90	.61						
		Ortaokul (3)	87	3.85	.62						
		Lise(4)	49	3.90	.61						
		Yükseköğretim(5)	36	3.78	.73						
Baba Eğitim Seviyesi	Okuma	Okuryazar(1)	107	3.65	.69	G. İçi	681	.425	4.864	.001*	2>1, 3>1, 4>1, 5>1
		İlkokul (2)	230	3.91	.62						
		Ortaokul (3)	163	3.94	.68						
		Lise(4)	130	3.96	.63						
		Yükseköğretim(5)	56	4.05	.70						
	Yazma	Okuryazar(1)	107	3.62	.71	G. İçi	681	.458	3.805	.005*	5>1
		İlkokul (2)	230	3.80	.65						
		Ortaokul (3)	163	3.82	.72						
		Lise(4)	130	3.75	.65						
		Yükseköğretim(5)	56	4.05	.62						
	Genel	Okuryazar (1)	107	3.63	.66	G. İçi	681	.396	4.646	.001*	5>1
		İlkokul (2)	230	3.86	.60						
		Ortaokul (3)	163	3.86	.67						
		Lise(4)	130	3.81	.60						
		Yükseköğretim(5)	56	4.05	.65						

* $p < 0,05$ seviyesinde anlamlı değer.

Tablo 8’de yer alan veriler değerlendirildiğinde; spor eğitimi alan öğrencilerin eğitim programı okuryazarlık düzeyleri ile annelerinin eğitim seviyesi arasında istatistiksel olarak anlamlı seviyede bir farka rastlanmamıştır $[(F_{Okuma(4-681)}=2.694, p>.05); (F_{Yazma(4-681)}=1.458, p>.05); (F_{BEPOÖGenel(4-681)}=2.235, p>.05)]$. Bunun yanında spor eğitimi alan öğrencilerin eğitim programı okuryazarlık düzeyleri ile babalarının eğitim seviyeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı seviyede farklılıklar olduğu tespit edilmiştir $[(F_{Okuma(4-681)}=4.864, p<.05); (F_{Yazma(4-681)}=3.805, p<.05); (F_{BEPOÖGenel(4-681)}=4.646, p<.05)]$. Grup içinde ortaya çıkan farkların detaylı bir şekilde açıklanabilmesi amacıyla ANOVA Post-Hoc testlerinden Scheffe testi uygulanmıştır. Scheffe testi sonucuna göre;

Okuma alt boyutunda babaları sadece okuryazar ($\bar{X}=3.65, S.S.=.69$) olan öğrenciler ile babaları ilkokul ($\bar{X}=3.91, S.S.=.62$), ortaokul ($\bar{X}=3.94, S.S.=.68$), lise ($\bar{X}=3.96, S.S.=.63$) ve üniversite ($\bar{X}=4.05, S.S.=.70$) mezunu olan öğrenciler arasında babaları sadece okuryazar olan öğrenciler aleyhine fark olduğu tespit edilmiştir. Diğer bir ifadeyle; babaları sadece okuryazar olan

ve herhangi bir örgün eğitim kurumunda eğitsel süreçlere katılmamış babaların çocuklarının eğitim programı okuryazarlık düzeylerinin manidar şekilde düşük olduğu görülmüştür. Yazma alt boyutu ile EPOÖ genelinde babaları okuryazar ($\bar{X}_{(Yazma)}=3.62$, $S.S.=.71$; $\bar{X}_{(EPOÖGenel)}=3.63$, $S.S.=.66$) olan öğrenciler ile babaları üniversite mezunu ($\bar{X}_{(Yazma)}=4.05$, $S.S.=.62$; $\bar{X}_{(EPOÖGenel)}=4.05$, $S.S.=.65$) olan öğrenciler arasında babaları üniversite mezunu olan öğrenciler lehine fark olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu üniversitede eğitim almış bireylerinin çocuklarının sadece okuryazar olan bireylere oranla daha yüksek eğitim programı okuryazarlık düzeyine sahip olduğu göstermektedir.

Tartışma ve Sonuç, Öneriler

Spor eğitimi alan öğrencilerin eğitim programı okuryazarlık düzeyleri EPOÖ okuma alt boyutunun 3.88, yazma alt boyutunun 3.79 ve EPOÖ genelinin 3.83 ile yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur. Bu sonuç, spor eğitimi alan öğrencilerin eğitim-öğretim süreçlerinde ve eğitim programı okuma ve yazma düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Benzer çalışmalarda program okuryazarlık düzeyleri Sural ve Dedebali (2018) tarafından 3,99 (Yüksek Düzey); Erdem ve Eğmir (2018) tarafından 3.73 (Orta Düzey); Kuyubaşoğlu (2019) tarafından 4.36 (Yüksek Düzey) olarak tespit edilmiştir. Bu sonuçlar çalışmada elde edilen sonuçları ile tutarlıdır. Ancak Yıldız (2019) tarafından ulaşılan sonuçlar bu çalışma sonuçları ile farklı şekildedir: program okuryazarlık düzeylerinin orta ve düşük düzey olduğu belirlenmiştir.

Cinsiyet Değişkeninde

Çalışmada spor eğitimi alan öğrencilerin eğitim programı okuryazarlıklarında kadın öğrenciler lehine fark tespit edilmiştir. Bunun yanında tüm alt boyutlarda ve EPOÖ genelinde kadınların sahip oldukları eğitim programı okuryazarlık düzeyleri erkeklerden yüksek olsa da yazma alt boyutundaki farkın istatistiksel olarak anlamlı seviyede olmadığı da belirlenmiştir. Bu bulgu kadınların eğitim programı okuryazarlık düzeylerinin (okuma, anlamlandırma, değerlendirme gibi) erkeklerden daha yüksek olduğunu; ancak yazma boyutunda bu farkın anlamlı seviyede olmadığını göstermektedir. Aygün (2019) ve Kahramanoğlu (2019) çalışmalarında farklılığın kadın öğretmenler lehine olduğunu tespit etmişlerdir. Sarıca (2021), Erdem ve Eğmir (2018), Şahin ve Tekkol (2020) ile Aslan ve Gürlen (2019) çalışmalarında programı okuryazarlık düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşmadığını belirlemiştir. Bu çalışmalara ait sonuçlar, araştırma bulguları ile farklılık göstermekle beraber yazma alt boyutunda alanyazınla örtüşmektedir. Alan yazında farklı sonuçların olmasından hareketle; öğretmenlik eğitimi veren okulların uygulamaya dönük öğretim olanaklarının artırması sonucunda öğretmen adaylarının program okuryazarlığının gelişmesine fayda sağlayacağı söylenebilir.

Öğretim Şekli Değişkeninde

Çalışmada normal öğretim öğrencileri lehine fark olduğu görülmüştür. Benzer sonuca ulaşan Ergün vd. (2014) de çalışmalarında öğrencilerin öğretim şekilleri arasında anlamlı farklılıklar tespit etmiştir. Bu farkın birinci öğretimde okuyan öğrenciler lehine olduğu görülmüştür.

Öğretmenlik Eğitimine Katılma Değişkeninde

Çalışmada öğretmenlik eğitimi aldığını ifade eden öğrenciler lehine fark olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde Erdem ve Eğmir (2018) çalışmalarında öğretmenlik programı öğrencilerinin yazma boyutunda pedagojik formasyon sertifika programındaki öğrencilere göre daha başarılı oldukları belirlenmiştir. Çetin (2016) fen bilgisi öğretmenliği öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin pedagojik formasyon sertifika programı öğrencilerine göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçtan hareketle; öğretmenlik bölümü öğrencilerinin dört senelik geniş bir eğitim sürecini geçirdikten sonra mezun olmalarının, pedagojik formasyon sertifika programı eğitimi alan ve daha kısa sürede aynı haklara sahip olan formasyon öğrencilerinden mesleki anlamda daha yetkin oldukları ifade edilebilir.

Yerleşim Yeri Değişkeninde

Çalışmada eğitim programı okuryazarlık düzeylerinde il-ilçe merkezinde ikamet eden öğrenciler lehine fark olduğu anlaşılmıştır. Benzer diğer çalışmalar değerlendirildiğinde; Fidan (2013) çalışmasında öğrencilerin ikamet yeri ile medya okuryazarlık düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olmadığını tespit etmiştir. Pala ve Başbüyük (2020) çalışmasında öğrencilerin ikamet yerlerinin, okuryazarlık becerilerinde etkili olabildiği sonucuna ulaşmıştır. Kılıç ve Yıldırım (2008) il/ilçe merkezlerinde ikamet eden öğrencilerin bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanımlarının, köy/kasabada yaşayan öğrencilerden daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Diğer çalışmalarda ulaşılan sonuçları bu çalışmada ulaşılan sonuçları destekler niteliktedir. Bu durumun sebebi olarak spor eğitimi alan öğrencilerin il-ilçe merkezinde teknolojiye ve bilgiye daha kolay ulaşma imkânlarına sahip olması gösterilebilir.

Not Değişkeninde

Spor eğitimi alan öğrencilerin not ortalamaları arttıkça eğitim programı okuryazarlık düzeylerinin de arttığı ve oluşan bu farklılığın anlamlı düzeyde olduğu ifade edilebilir. Erdem ve Eğmir'in (2018) çalışmasında yüksek ortalamaya sahip öğrencilerin eğitim programı okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür. Tunçer ve Şahin (2019) çalışmasında düşük not ortalamasına sahip öğrencilerin eğitim programlarına yönelik bilgi seviyelerinin yüksek not ortalamasına sahip öğrencilerden daha düşük olduğunu ifade etmiştir.

Gelire Değişkeninde

Yüksek gelir sahibi öğrencilerin eğitim programı okuryazarlık düzeylerinin diğer gelir seviyesindeki öğrencilerden anlamlı şekilde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Uysal ve Yenilmez (2011) çalışmalarında aile geliri arttıkça matematik okuryazarlığının da arttığı belirlenmiştir. Biçer (2016), çalışmasında araştırmaya katılan öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin gelir düzeyi değişkenine göre farklılaşmadığı görülmüştür. Fidan (2013), öğrencilerin medya okuryazarlık düzeylerinin aile gelirine göre farklılaşmadığı belirlenmiştir. Arık ve Kıyıcı (2019), lise öğrencilerinin sayısal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi isimli çalışmasında aile geliri ile sayısal okuryazarlık arasında bir farka rastlamamıştır. Bu sonuçlar aile gelir durumları iyi olan öğrencilerin ekonomik durumu kötü olan öğrencilerden daha iyi koşullarda eğitim-öğretim süreçlerine katıldıklarını ve dolayısıyla eğitim-öğretim süreçlerine daha kolay odaklanabildiklerini gösterebilir.

Anne-Baba Eğitim Düzeyi Değişkeninde

Çalışmada spor eğitimi alan öğrencilerin eğitim programı okuryazarlık düzeyleri ile annelerinin eğitim seviyesi arasında istatistiksel olarak anlamlı seviyede bir farka rastlanmamıştır. Bunun yanında öğrencilerin eğitim programı okuryazarlık düzeyleri ile babalarının eğitim seviyeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı seviyede farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Yılmaz'ın (2015) çalışmasında matematik okuryazarlıklarının anne ve baba eğitim düzeyine göre farklılık görülmektedir. Uysal ve Yenilmez, (2011) ile Akyüz ve Pala (2010) çalışmalarında da anne-baba eğitim düzeyleri ile program okuryazarlıkları arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Alan yazında farklı sonuçların ortaya çıkmasının sebebi olarak farklı evren-örneklemeler ile çalışmaların yürütülmesi gösterilebilir.

- Çalışma sonucunda araştırmacı ve spor eğitimi paydaşları için geliştirilen öneriler şu şekildedir:
- Öğrencilerin eğitim programı okuryazarlık düzeylerinin geliştirilebileceği derslerin (Eğitimde Program Geliştirme vb.) programdaki ağırlığı artırılabilir.
- Öğretmenlik eğitimi almasına bakılmaksızın spor eğitimi alan öğrencilerin eğitim programı okuryazarlıklarının desteklenebilmesi için eğitimler/seminerler düzenlenmesi önerilebilir.
- Köy-kasaba gibi yerleşim yerlerinde ikamet eden öğrencilerin eğitim programı okuryazarlıklarının desteklenebilmesi amacıyla ekstra programlar-eğitimler düzenlenebilir.

- Düşük ortalama sahibi ve/veya düşük gelir sahibi öğrencilerin eğitim programı okuryazarlık düzeylerinin artırılabilmesi amacıyla düşük ortalama sahibi öğrenciler için ekstra etkinlik-ödev-proje vb. uygulamalar yapılabilir.
- Babaları okuryazar olmayan veya düşük öğretim sahibi ebeveyn sahibi öğrencilerin program okuryazarlıklarının artırılabilmesi amacıyla bu öğrencilerin tespit edilmesi ve ekstra etkinlik-uygulamalar yapılması önerilebilir.
- Öğretmenlik eğitimi veren okullarda mesleki uygulama faaliyetlerine daha fazla önem verilmesi önerilebilir.
- Eğitim programı okuryazarlığının bu çalışmada ele alınmayan diğer değişkenler ile fark durumlarının incelendiği çalışmalar da yapılabilir.
- Bu çalışma spor eğitimi alan üniversite öğrencileri ile yürütülmüştür. Farklı evren ve örneklerle de benzer çalışmalar yapılabilir.
- Bu çalışmada nicel-tarama modeli kullanılmıştır. Derinlemesine analizler yapılabilmesi için nitel veya karma desenlerden yararlanılabilir.

Etik Kurul İzin Bilgileri

Etik değerlendirme kurulu: Kafkas Üniversitesi, Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu

Etik değerlendirme belgesinin tarihi: 17.11.2022

Etik değerlendirme belgesinin sayı numarası: 39 sayı ve 71 numaralı karar

Araştırmacıların Katkı Oranları Beyanı

Çalışmada literatür tarama-derleme, giriş, sonuç, tartışma ve öneriler kısımları ikinci yazar tarafından hazırlanırken; veri toplama, yöntem, analiz ve bulgular kısımları ile son düzeltme ve kontroller birinci yazar tarafından yapılmıştır. Birinci araştırmacı katkı oranı %50 ve ikinci araştırmacı katkı oranı %50'dir.

Çatışma Beyanı

Bu çalışmada, yazarların herhangi bir çatışma beyanı bulunmamaktadır.

Kaynakça

Akyüz, G., ve Pala, N. M. (2010). PISA 2003 sonuçlarına göre öğrenci ve sınıf özelliklerinin matematik okuryazarlığına ve problem çözme becerilerine etkisi. *İlköğretim Online* 9(2), 668-678.

Altun, M. (2006). Matematik öğretiminde gelişmeler. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), 223-238.

- Arık, K., ve Kıyıcı, M. (2019). Lise öğrencilerinin sayısal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi: Hendek Örneği. *Sakarya University Journal of Education*, 9(1), 47-68.
- Aslan, S. (2019). An analysis of prospective teachers' curriculum literacy levels in terms of reading and writing. *Universal Journal of Educational Research*, 7(4), 973-979.
- Aslan, S., ve Gürten, E. (2019). Ortaokul öğretmenlerinin program okuryazarlık düzeyleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 171-186.
- Aygün, H. E. (2019). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği hazırbulunuşluk düzeyinin eğitim programı okuryazarlığı açısından yordanması. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 9(2), 203-220.
- Biçer, E. B. (2016). Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık ile ilgili tutum ve davranışlarının değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(4), 1519-1533.
- Bolat, Y. (2014). Öğrenci gözüyle sınıfın örtük programı. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(18), 510-536.
- Bolat, Y. (2017). Eğitim programı okuryazarlığı kavramı ve eğitim programı okuryazarlığı ölçeği. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 12(18), 121-138.
- Büyüköztürk, Ş. (2014). *Deneyisel desenler: Öntest-sontest, kontrol grubu, desen ve veri analizi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (23. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Can, A. (2018). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çapık, C. (2014). Geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarında doğrulayıcı faktör analizinin kullanımı. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 17(3), 196-205.
- Çetin, O. (2016). Pedagojik formasyon programı ile lisans eğitimi fen bilimleri öğretmen adaylarının sayısal okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi. *Journal of Education Faculty*, 18(2), 658-685.
- Çetinkaya, S., ve Tabak, S. (2019). Öğretmen adaylarının eğitim programı okuryazarlık yeterlilikleri. *Ondokuz Mayıs University Journal of Education Faculty*, 38(1), 296-309.
- Demir, E., ve Toraman, Ç. (2021). Öğretmenlerin eğitim programı okuryazarlığı düzeyleri. *Trakya Eğitim Dergisi*, 11(3), 1516-1528.
- Demirel, Ö. (2008). *Öğretme sanatı öğretim ilke ve teknikleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Erdem, C., ve Eğmir, E. (2018). Öğretmen adaylarının eğitim programı okuryazarlığı düzeyleri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(2), 123-138.
- Ertürk, S. (1984). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Meteksan Yayınları.
- Ergün, B., Şahin, A., ve Ergin, E. (2014). Finansal okuryazarlık: işletme bölümü öğrencileri üzerine bir çalışma. *Journal of International Social Research*, 7(34).
- Fidan, M. (2013). Sınıf öğretmeni adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 121-137.
- George, D., ve Mallery, M. (2001). *SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference 10.0 update*. (3. Baskı). Allyn and Bacon.
- Gömlüksiz, M. N., ve Erdem, Ş. (2018). Eğitim fakültesi ve PFE programına kayıtlı öğretmen adaylarının eğitim programı okuryazarlığına ilişkin görüşleri. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 73, 509-529.
- Güneş-Şınego, S., ve Çakmak, M. (2021). Examination of education program literacy levels of teachers. *The Journal of Kesit Academy*, 7(27), 233-256.
- Hooper, D., Coughlan, J., ve Mullen, M. R. (2008). Structural equation modelling: Guidelines for determining model fit. *The Electronic Journal of Business Research Methods*, 6(1), 53 – 60.
- İşman, A. (2003). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Sakarya: Değişim Yayınları.
- Jöreskog, K. G., ve Sörbom, D. (1996). *LISREL 8 user's reference guide*. Chicago: Scientific Software.

- Kahramanoğlu, R. (2019). Öğretmenlerin öğretim programı okuryazarlığına yönelik yeterlik düzeyleri üzerine bir inceleme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(65), 827-840.
- Kamil, M. L., Intrator, S. M., Kim, Y. S., ve Brenneman, K. (2008). Okuryazarlık becerilerinin akademik başarı üzerindeki etkisi. *Reading Research Quarterly*, 43(2), 192-212.
- Karadeniz, E. Koşan, L., Geçgin, E., ve Beyazgül, M. (2019). Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin analizi: Kafkas Üniversitesi Sarıkamış kampüsünde bir araştırma. *Celal Bayar University. Journal of Social Sciences*, 17(2), 325-345
- Kayri, M. (2009). Araştırmalarda gruplar arası farkın belirlenmesine yönelik çoklu karşılaştırma (post-hoc) teknikleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 51-64.
- Keskin, A., ve Korkmaz, H. (2021). Öğretmenlerin öğretim programı okuryazarlığı algı ölçeğinin geliştirilmesi. *TEBD*, 19(2), 857-884. <https://doi.org/10.37217/tebd.917130>
- Kılıç, M., Aksoy, A., ve Yılmaz, M. (2019). Okuryazarlık Becerilerinin Akademik Başarı Üzerindeki Etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 44(199), 617-634.
- Kılıç, E., ve Yıldırım, Z. (2008). *Understanding net generation: students' profiles on using information and communication technologies and their preferences of playing games*. In The European Conference on Educational Research (ECER 2008), From Teaching to Learning.
- Kuyubaşoğlu, R. M. (2019). *Öğretmenlerin eğitim programı okuryazarlığı yeterliklerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi.
- Meydan, C. H., ve Şeşen, H. (2011). *Yapısal eşitlik modellemesi Amos uygulamaları*. İstanbul: Detay Yayıncılık.
- Morgan, G. A., Nancy, L. L., Gene, W. G., ve Karen C. B. (2004). *SPSS for introductory statistics: Use and interpretation*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Oral, B., Çoban, A., ve Bars, M. (2020). *Eğitimde ahlak ve etik*. (2.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Özer, B. ve Alkan, S. (2017). AB ve Türkiye öğretmen yetiştirme programlarının karşılaştırmalı ve Türkiye için bir model önerisi. *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-95.
- Pala, Ş. M., ve Başbüyük, A. (2020). Ortaokul beşinci sınıf öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 9(3), 897-921.
- Sarıca, R. (2021). Öğretmenlerin eğitim programı okuryazarlıkları üzerine bir çalışma. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 132-170.
- Scheffe, H. (1959). *The analysis of variance*. New York: John Wiley press.
- Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H., ve Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness of fit measures. *Methods of Psychological Research Online*, 8(2), 23-74.
- Sural, S., ve Dedeşali, N. C. (2018). A study of curriculum literacy and information literacy levels of teacher candidates in department of social sciences education. *European Journal of Educational Research*, 7(2), 303-317.
- Şahin, A. İ., ve Tekkol, İ. A. (2020). Sınıf öğretmeni adaylarının eğitim programı okuryazarlığı düzeylerinin incelenmesi. *International Anatolia Academic Online Journal Social Sciences Journal*, 9(1), 1-12.
- Güneş-Şinego, S., ve Çakmak, M. (2021). Öğretmenlerin eğitim programı okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi. *Kesit Akademi Dergisi*, 7(27), 233-256.
- Tunçer, B. K., ve Şahin, Ç. (2019). Öğretmen adaylarının eğitim programına ilişkin bilgi düzeylerinin incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 247-260.
- Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.
- UNESCO, (2008). Education. *Science, Cultural Organization*.
- Uysal, E., ve Yenilmez, K. (2011). Sekizinci sınıf öğrencilerinin matematik okuryazarlığı düzeyi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2), 1-15.
- Yıldız, S. (2019). Öğretmen adaylarının program geliştirmeye ilişkin bilişsel farkındalık algıları ile eğitim programı okuryazarlıkları arasındaki ilişki. *International Social Sciences Studies Journal*, 5(44), 5177-5191.

Yüce, A., ve Korucuk, N. (2020). Coğrafi işaretli ürünleri satın almaya yönelik tutum ölçeği; Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 12(4), 3569-3581.

Bu eser [Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) ile lisanslanmıştır.